

Skipulagsstofnun
b.t. Jóns Smára Jónssonar
Borgartúni 7b
105 Reykjavík

Reykjavík, 21. nóvember 2022
UST202210-207/A.Þ.
08.12.00

Efni: Mat á umhverfisáhrifum - matsskyldufyrirspurnir - aukning á framleiðslu sjókvíaeldis, færsla eldissvæða og tegundabreyting - Öfundarfjórður

Vísað er til erinda Skipulagsstofnunar er bárust 24. október sl. þar sem óskað var umsagnar Umhverfisstofnunar um hvort og á hvaða forsendum ofangreindar framkvæmdir skuli háðar mati á umhverfisáhrifum.

Starfsemin og breytingar á henni er háð starfsleyfi Umhverfisstofnunar skv. 2. tl. viðauka II laga nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir og reglugerð nr. 550/2018 um losun frá atvinnurekstri og mengunarvarnaeftirlit.

Framkvæmdarlýsing

Ís 47 ehf. (hér eftir nefnt rekstraraðili) hefur tilkynnt áform sín um aukið eldi sem nemur 900 tonnum, þannig að hámarkslífmassi verði 1.900 tonn á hverjum tíma í sjókvíum fyrirtækisins í Öfundarfirði. Einnig er tilkynnt um færslu eldissvæðis og tegundabreytingu, þ.e. úr eldi á regnbogasilungi og þorski yfir í eldi á regnbogasilungi og frjóum laxi.

Umhverfisstofnun bárust umsagnarbeiðnir vegna þriggja tilkynninga um fyrirhugaðar framkvæmdir og svarar þeim í einni sameiginlegri umsögn þar sem um tengdar framkvæmdir er að ræða. Að mati stofnunarinnar ætti að tilkynna allar fyrirhugaðar breytingar í einni skýrslu. Þannig má meta samlegðaráhrif breytinganna á umhverfið.

Rekstraraðili hefur leyfi fyrir eldi á tveimur sjókvíaeldisstöðvum, Ingjaldssandi og Valþjófsdal. Í tilkynningarskýrslu kemur fram að gert er ráð fyrir flutningi sjókvíaeldisstöðvar á Ingjaldssandi að Hundsa, norðan megin í firðinum. Samkvæmt tilkynningarskýrslu er ástæða færslu eldissvæðis sú að svæðið við Ingjaldssand hentar illa til fiskeldis sökum mikillar ölduhæðar.

Umhverfisstofnun bendir á að stofnunin gefur út starfsleyfi í samræmi við burðarþol og gildandi áhættumat en það síðarnefnda liggur ekki fyrir fyrir frjóan lax í Öfundarfirði. Einnig bendir stofnunin á að úthlutun eldissvæða er á höndum ráðherra sbr. 2. mgr. 4. gr. a. laga nr. 71/2008 um fiskeldi.

Umhverfisáhrif framkvæmdar

Í tilkynningarskýrslunum er fjallað um villta laxastofna, burðarþol Önundarfjarðar, botndýralíf, náttúruhamfarir, skipulag og nýtingu strandsvæða, eldisbúnað, eldisfisk, eldisferli, fóður og fóðurnýtingu, frárennsli, hvíld svæða, erfðablöndun, sjúkdóma og laxalús, slysasleppingar og fyrirhugaða vöktun og vöktunaráætlun.

Umhverfisstofnun bendir á að rekstraraðili skal vakta helstu umhverfisþætti í nágrenni kvíanna í samræmi við umfang losunar fyrirtækisins í þeim tilgangi að meta það álag á umhverfið sem starfsemin veldur í samræmi við grein 5.1 í núgildandi starfsleyfi rekstraraðila. Árlega skal hann skila vöktunarskýrslu sem byggir á vöktunaráætlun sem samþykkt er af Umhverfisstofnun. Vakta skal dreifingu á losun mengunarefna til viðtaka og vistfræðilegar afleiðingar hennar, svo sem varðandi kalkþörungum. Meta skal umhverfisástand sjávarbotns. Í vöktunarskýrslu rekstraraðila frá 2021 kemur fram að ástand botnsins sé gott og efnainnihald sets á nærsvæði sé lágt miðað við að fiskur sé í kvíum. Ákvæði um mengunarvarnir og hvíld í starfsleyfi Umhverfisstofnunar og kröfur í vöktunaráætlun taka m.a. til uppsöfnunar lífrænna efna undir eldiskvíum og koma til með að draga úr áhrifum að einhverju leyti.

Úrgangur

Fram kemur að afföll vegna dauðra fiska verði um 10 tonn fyrir framleiðslu á hverjum 1000 tonnum og að dauðfiski verði fargað samkvæmt samningi við Gámaþjónustu Vestfjarða.

Umhverfisstofnun bendir á að í júní árið 2021 gaf umhverfis- og auðlindaráðuneytið út nýja stefnu um meðhöndlun úrgangs, sem nefnist *Í átt að hringrásarhagkerfi*, en í henni kemur m.a. fram stefna stjórnvalda í meðhöndlun úrgangs 2021-2032. Meginmarkmið stefnunnar eru m.a. að stuðla að sjálfbærri auðlindanýtingu með því að auka endurvinnslu og aðra endurnýtingu úrgangs, draga úr urðun og hætta urðun lífbrjótanlegs úrgangs. Aðgerð númer 16 í stefnunni er að hætta alfarið urðun lífrænna efna.¹ Í þessu samhengi má jafnframt benda á að förgun er síðust í forgangsröðun við meðhöndlun úrgangs, sbr. 7. gr. laga nr. 55/2003 um meðhöndlun úrgangs. Þá munu lög nr. 103/2021 um breytingu á lögum nr. 55/2003 um meðhöndlun úrgangs taka gildi þann 1. janúar 2023. Með nýjum lögum verður rekstraraðilum skylt að flokka rekstrarúrgang í samræmi við forgangsröðun við meðhöndlun úrgangs, skv. 11. gr. laga nr. 55/2003 og markmiði laganna að eins miklu leyti og unnt er.

Samlegðaráhrif

Í tilkynningarskýrslu vegna færslu eldissvæðis segir í niðurstöðukaflanum að ekki sé gert ráð fyrir auknum neikvæðum áhrifum af færslu eldissvæðis í ljósi þess að lífmassi verði óbreyttur. Umhverfisstofnun bendir á að þær forsendur sem koma fram í matsskyldu-

¹ https://www.stjornarradid.is/library/02-Rit--skyrslur-og-skrar/UAR_stefna_att_ad_hringrasarhagkerfi.pdf

fyrirspurn og ákvörðun Skipulagsstofnunar um matsskyldu eru hafðar til hliðsjónar þegar gefið er út starfsleyfi.

Í tilkynningarskýrslu vegna áforma um aukið eldi er tilkynnt um eldisaukningu á regnbogasilungi og laxi. Umhverfisstofnun bendir á að í núgildandi starfsleyfi er heimild til eldis á regnbogasilungi og þorski. Eins eru, í skýrslunni um tegundabreytingu, gefnar þær forsendur að eldissvæði séu við Valþjófsdal og Hundsá og að umfang starfseminnar sé 1.900 tonn.

Að mati Umhverfisstofnunar er hvorki leyfisveitanda né rekstraraðila í hag að tilkynna ofangreindar breytingar í þremur skýrslum. Ekki er samræmi í þeim um hvort mat á umhverfisáhrifum byggji á núverandi fyrirkomulagi eða breyttu fyrirkomulagi. Að auki eru samlegðaráhrif breytinganna ekki metin.

Stofnunin telur að ef tilkynningar þessar verða afgreiddar sínar í hverju lagi en rekstraraðili sækir um breytingu á starfsleyfi fyrir allar þrjár breytingarnar skuli horfa á þær forsendur sem lagðar eru fram í tilkynningarskýrslum. Umhverfismat færslu eldissvæða byggir t.a.m. á 1.000 tonna hámarkslífmassa.

Niðurstaða

Umhverfisstofnun telur að í tilkynningarskýrslum framkvæmdanna þriggja sé ekki að fullu gert grein fyrir því hver heildarumhverfisáhrif fyrirhugaðra breytinga verði. Að óbreyttu telur stofnunin því að efni skýrslanna kalli á að framkvæmdin fari í umhverfismat. Berist frekari gögn þar sem samlegðaráhrif eru metin mun stofnunin taka afstöðu sína til endurskoðunar á grundvelli niðurstaðna þeirra gagna.

Virðingarfyllst,

Agnes Þorkelsdóttir
sérfræðingur

Steinar Rafn Beck Baldursson
sérfræðingur